

عنوان مقاله:

امکان‌یابی کاربری روش اجتهادی در علوم انسانی (مورد مطالعه: رهبری در مدیریت اسلامی)

محل انتشار:

فصلنامه روش شناسی علوم انسانی، دوره 27، شماره 109 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 17

نویسنده:

عباس شفیعی - عضو هیات علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

خلاصه مقاله:

این نوشتار در مسیر امکان‌یابی کاربری روش اجتهادی در علوم انسانی به مورد کاوی شیوه رهبری در مدیریت اسلامی، با استفاده از آموزه‌های اسلامی و براساس تحلیل اجتهادی می‌پردازد. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که روش اجتهادی روشی ترکیبی است که با دانش ترکیبی مدیریت از شاخه‌های علوم انسانی رابطه دارد و شیوه رهبری اسلامی به‌عنوان یکی از موضوعات علوم انسانی در دایره روش اجتهادی قابل تحلیل است. افزون بر این، با عنایت به روش اجتهادی در آموزه‌های اسلامی، دو دسته گزاره مشاهده می‌شود که در هر دو دسته، بخشی از گزاره‌های قرآنی و بخشی از گزاره‌های روایی وجود دارد؛ برخی از گزاره‌های دسته اول مستقیماً رابطه حاکم یا رهبر را با پیروان و نحوه تعامل با آنان را به تصویر می‌کشد. با وجود این، دسته‌ای از این گزاره‌ها خطابات عامی هستند که می‌توان از اطلاق‌شان، سبک نرمش مطلق را اصطیاد نمود. از این رو، می‌توان گفت که این دسته از گزاره‌ها بر نرمش و رفق مطلق دلالت دارد و دسته دوم از گزاره‌های قرآنی و روایی بر اختلاط نرمش با شدت عمل تأکید می‌کنند؛ با توجه به این دو دسته از گزاره‌ها طبق قواعد اصولی و فقهی در روش اجتهادی می‌توان در مقام جمع بین گزاره‌ها هر جا دسته‌ای از گزاره‌ها (ادله‌ای) بر موضوعی به‌طور مطلق دلالت داشته باشند، در عین حال دسته‌ای دیگر از گزاره‌ها بر همان موضوع به‌طور مقید دلالت کنند، گزاره‌های مطلق را بر مقید حمل کرد؛ چه اینکه طبق قاعده «الجمع مهما امکن اولی من الطرح» ادله‌ای که مطلق است را می‌توان حمل بر مقید کرد، در نتیجه می‌توان استنباط کرد که در سبک رهبری هم نرمش و هم شدت عمل لازم است؛ از این رو، نتیجه تحلیل اجتهادی آن است که رهبری در مدیریت اسلامی آمیزه‌ای از «نرمش حداکثری و شدت حداقلی» است.

کلمات کلیدی:

روش اجتهادی، علوم انسانی، رهبری، شیوه رهبری، نرمش، شدت عمل

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1429452>

